

Izhaja vsak dan, tudi ob nedeljah in praznikih,
ob 5 zjutraj.

Uredništvo: Ulica Sv. Frančiška Asiškega št. 20, I. nadst. — Vel
dopisi naj se pošiljajo uredništvu lista. Ne frankirana pisma se ne
sprejemajo in fotokopisi se ne vračajo.

Izdajatelj in odgovorni urednik Stefan Godina. Lastnik konsorcij
lista „Edinosti“. — Tisk tiskarne „Edinosti“, vpisane zadruge
omejenim poročvom v Trstu, ulica Sv. Frančiška Asiškega št. 20.
Telefon uredništva in uprave šte. 11-57.

Naročnina znaša: Za celo leto K 24.—
Za pol leta 12.—
za tri mesece 6.—
za nedeljske izdaje za celo leto 5.20
za pol leta 2.60

EDINOST

Posamezne številke „Edinosti“ se prodajajo po 6 vinarjev,
zastarele številke po 10 vinarjev.

Oglasi se računajo na milimetre v širokosti ene kolone.
Cene: Oglasi trgovcev in obrtnikov mm po 10 vin.
Osmrtnice, zahvale, poslanice, oglasi denarnih za-
vodov mm po 20 vin.

Oglasi v tekstu lista do pet vrst K 20.—
vsaka nadaljna vrsta 2.—

Mali oglasi po 4 vinarje beseda, najmanj pa 40 vinarjev.

Oglase sprejema inšerati oddelček „Edinosti“. Naročnina
in reklamacije se pošiljajo upravi lista. Plačujo se izključno le
upravi „Edinosti“ — Plača in toži se v Trstu.

Uprava in inšerati oddelček se nahajata v ulici Sv. Frančiška
Asiškega št. 20. — Poštnohranišnični račun št. 841.652

+ CESAR FRANC JOŽEF I.

Njegovo Veličanstvo naš premilostljivi cesar je glasom ravnokar mi došlega uradnega ob-
vestila danes ob 9 zvečer v Schönbrunu mirno v Gospodu zaspal.

V globini srca pretreseni stoje avstrijski državljani ob mrtvaškem odru svojega preljubljenega
cesarja, ki je skoraj skozi sedem desetletij delil vesele in žalostne čase s Svojimi narodi, vsakemu
izmed njih blag in milostiv oče.

Trst objokuje v Njem svojega Najvišjega milostnega zaščitnika, ki je, na staročastitljivem vzvi-
šenem prestolu Habsburžanov eden Najslavnejših, z modro previdnostjo varoval procvit tega mesta
ter z mogočno roko postavil temelj njegovi današnji pomembnosti.

Hvaležen ohranimo spomin v srcu na Njegovo presvetlo osebo in v Njegovem duhu hočemo da-
nes, na dan najgloblje bolesti, obljubiti, da bomo zvesto izpolnjevali svoje dolžnosti v čast in blagor Av-
strije, ki jej je do zadnjega dihljaja bil posvečen slehern trenutek Njegovega sedaj poveličanega življenja.

TRST, dne 21. novembra 1916.

C. kr. namestnik v Trstu in na Primorskem: **dr. baron Fries-Skene.**

DUNAJ, (Kor.) Posebna izdaja cesarske „Wiener Zeitung“ poroča, da je Njegovo cesarsko in kraljevo apostolsko Veličanstvo Franc Jožef I. danes, dne 21. t. m. ob 9 zvečer v gradu Schönbrunnu zaspal mirno v Gospodu.

Zadnje vesti.

DUNAJ, 21. (Kor.) Korespondenca Wilhelm poroča: V stanju Njeg. Veličanstva cesarja je nastopilo danes popoldne v toliko nekako poslabšanje, ker je bilo konstatirano zvišanje temperature.

DUNAJ, 21. (Kor.) Cesar je prebil noč mirno z dobrim spanjem. Temperatura je ista kakor včeraj. Cesar je vstal ob običajni uri in se je, kakor navadno, popolnoma posvetil državnim poslom.

DUNAJ, 21. (Kor.) O cesarjevem stanju je bilo zvečer izdano sledeče poročilo: Včeraj pri Njegovem Veličanstvu ugotovljeno pri desnih pljučih se je razširilo. Temperatura zjutraj 38,1, ob 2 popoldne 39,5, zvečer 39,6. Žila 80, lahkeja. Dihanje hitreje, 30 dihov v minuti. Tek slab. Telesna moč vidno opešala. — Telesni zdravnik dr. Kerzl, profesor dr. Ortner.

Trst, dne 21. novembra 1916.

Cesar smo se s trepetom bali zadnje dni, ko so nam popolnoma nepričakovano prišla prihajati poročila o cesarjevi bolezn, to se je istotako nepričakovano tudi zgodilo. Njegovo Veličanstvo, cesar Franc Jožef I., je dne 21. novembra ob 9 zvečer zaspal mirno v Gospodu.

Sredi gromenja topov, ko se avstrijski narod v ganljivi slovnosti ramo ob ramo s svojimi zvestimi zavezniki bore proti celim svetom sovražnikov za obstoj naše staroslovne očetnjave in za svobodo narodov, prišla je narodom pretresljiva vest, da njihovega skrbnega očeta in poglavarja, varuha vseh zatirancev, gorečega pospeševalca njihovega napredka — ni več. Hud in grenak udarec je to za njegove podanike, ki so sedaj že skoraj poltretje leto, v tej najhujši vseh borb, z orožjem v roki dokazovali, da so pripravljeni žrtvovati imetje in zadnjo kapljico krvi za svojega najljubšega gospoda in svoj dom. Kdor ve, s kako otroško ljubeznijo so bili udani avstrijski narodi Francu Jožefu, ki ga je od mladosti do poznega večera njegovega življenja preganjala kruta usoda neusmiljenih udarcev, kakršnih ni doživel še noben vladar, ta bo tudi pojnil, kakaj so Njegovi narodi zadnje dni s trepetom čitali o Njegovi bolezni, ta bo pojnil bol, ki zavladal ob tej izgubi v palači imenitnika kakor v zadnji gorski koči. Sedanjí evropski požar je zasekal avstrijskim narodom že dovolj hudih ran, preboleti morajo sedaj tudi ta udarec usode.

Oh smrtnem odru dobrotnega vladarja plakamo kot Avstrijci in še posebno kot Slovenci. Naj se sodi o raznih političnih konstelacijah v naši državi kakor se hoče, največje reforme, ki so se stvorile v Avstriji v smeri modernizacije države, ostanejo za večno spojene z imenom cesarja Franca Jožefa I. Kar se pa tiče Slovencev še posebej, pa moramo reči, da spada vsa doba našega probujanja, našega prepoveda in našega vsestranskega narodnega razvoja v vladavino pokojnega vladarja. Najsi so nam tudi bile včasih vlade, ki prihajale in odhajale, nenaklonjene in dajale smo morali večkrat res marsikaj potrebiti pod momentanimi političnimi konstelacijami, cesar Franc Jožef I. je bil vedno tisti naš zaščitnik, od katerega smo Slovenci vsikdar lahko zrlji zaupanjem in vero v njegovo pravičnost. In tega se je naš narod vedno tudi dobro zavedal. Kazalo je to povsod z naravnost tipično vdano stjo vladarju — saj je izgovarjal ime cesarja Franca Jožefa vsikdar in povsod z neko posebno spoštljivostjo, ki je je zmogel samo narod, ki je absolutno prepričan o plemenitosti in pravičnosti svojega Gospoda. In to čustveno razpoloženje našega naroda se razodeva sedaj najbolje v junjskih činih na krvavih bojnih poljanah. Pri znanja najmerodajnejših činiteljev o činih slovenskih polkov svedočilo o tem.

Cesarja Franca Jožefa ni več med nami. Zatisnili je svoje neumorne in neutrudljive oči. Polno troletja in bridkosti mu je bilo življenje in kruta usoda, ki je pač ne določuje človeška volja še tako močnega vladarja, je hotela, da je moral na večer Svojega življenja še doživeti največjo tragedijo, ki je kedaj doletela človečanstvo. Zavist in pohlepnost sovražnikov ste ga prisilili, da je moral On, plemeniti knez miru, potegniti meč, da brani pravice Svojega prestola in dom Svojih narodov. Vsa tragičnost tega dejstva se stopnjuje še po tem, da se je moral ločiti od nas, ne da bi mu bilo usojeno, da bi še videl sadove junaske borbe Svojih narodov, da bi mogel narode po častnem miru povesti v srečnejšo in mirnejšo bodočnost.

Franco Jožef I. je sicer preminul, a z njegovo

smrtjo ni prenehala prisega Njegovih narodov, prisega zvestobe, ki mu ostane neomajna tudi preko groba. Prešinja nas bolelost, ali ta bolelost nam ne sme manjšati odločne volje, da vztrajamo v tem gigantskem boju do častnega konca, da zmagamo, ter da z združenimi silami v smislu cesarjevega gesla dosežemo, da bo Avstrija močna in srečni njeni narodi.

Tako bodo avstrijski narodi najbolje počastili spomin pokojnega svojega vladarja Franca Jožefa I.

V naslednjem podajamo popis življenja in dobe vladanja cesarja Franca Jožefa I.: Mladostna doba 1830—1859. Roditelji cesarja Franca Jožefa I.

Nadvojvoda Franc Karol, drugi sin cesarja Franca I., se je rodil 1802, je bil živahen in vesele naravi, a dobrega srca, in zelo darežljiv. Zgodaj so ga izvežbali v vojaških stvareh, ali ni imel pravega veselja do vojaške službe, ker je bil izkusil že v nežni mladosti grozovitosti vojne. Štirindvajset let star se je oženil z vojvodinjo Zofijo, hčerjo bavarskega kralja Maksima (rojeno 1805), ki se je z uljudnim ponašanjem in dobroteljsko znalo pridobiti srca. Brigala se je tudi za državne stvari, kakor njen soprog, kajti njen soprog je bil presumptivni prestolonaslednik, ker ni prestolonaslednik Ferdinand imel otrok.

Dne 18. avgusta 1830 se jima je rodil prvi otrok; sto in eden strel iz topov je javil Dunajčanom, da se je nadvojvodi Francu Karolu rodil sin, ki bo za svojim očetom prvi imel pravico do cesarskega prestola. Leta 1832 se mu je rodil drugi sin, nadvojvoda Ferdinand Maks, pozneje mehiški cesar (umrl 1867), leta 1833 Karol Ludovik (umrl 1896) in leta 1842 najmlajši sin Ludovik Viktor.

Po smrti cesarja Franca I., je moral nadvojvoda Franc Karol vstopiti v »stalno konferenco«, ki je pomagala cesarju Ferdinandu nositi breme vladarskih skrbij.

Nadvojvoda Franc Josip, ali kakor so ga klicali »Franci«, je bil torej prvi unuk cesarja Franca I. in kakor tak njegov ljubljenc. Cesar sam mu je bil prvi učitelj, z njim se je igral po sobi in po vrtu. Leta 1835 je umrl cesar Franc I. in njegov naslednik na prestolu je postal njegov najstarejši sin Ferdinand I. (1835—1848). Ker ni imel otrok, je imel postati nekdanji njegov naslednik nadvojvoda Franc Josip in za to so ga roditelji temu primerno tudi vzgajali. Treba je bilo vsestranske dušne in telesne vzgoje.

Cesarjevič se je moral torej učiti vsaj glavnih jezikov avstrij in poleg teh tudi tuje, izlasti francoski in angleški. — Vzgojo v prvih letih je vodila grofica Sturmferdeja, potem pa, ko je nadvojvoda izvršil šest let, grof Henrik Bombelles. To je bil mož, ki je mnogo vedel in znal, ki je imel bister um in bogate izkušnje. Poleg Bombellesa je bil od leta 1836 do 1848 tudi učitelj grof Ivan Coronini, častnik in mož značaja, viteškega mišljenja, ki je posebno pazil, da se njegov gojenec priči tistemu resnemu vedenju, ki mu bo kedaj potrebno kakor vladarju. On je vzgajal mladega princa, ki so mu bili tovariši izlasti sinova Bombellesova, mladi grof Franc Coronini, pozneje goriški deželni glavar, in grof Taaffe, pozneji ministrski predsednik. Težavno in odgovorno nalogo mu je lajšal princ s svojo nadarjenostjo, doveznostjo in marljivostjo. Učil se je rad, poslušal pazljivo, imel dober spomin ter si bil svest svojih dolžnosti. Rano je kazal, da sta mu zoperna površnost in laž; bil je bolj resen, nego so navadno dečki njegove dobe, spoštoval je svoje učitelje. — Učiti pa se je bilo mnogo, zelo mnogo za tako nežna leta. V vojaških stvareh je poučeval mladega nadvojvodo polkovnik Hauslab, ki je bil temeljito in vsestransko izobražen; bil je pa tudi mož na svojem mestu kakor učitelj in vzgojitelj.

Vojaškim opravilom je bil posvečen samo del dneva; drugi čas se je bilo treba učiti marsikaj znanstvenega. Prihajal je opat Otmar Rauscher (pozneje dunajski nadškof in kardinal), ali pa profesor Jaeger, profesor Lichtenfels in drugi. Eden ga je učil zgodovino, občno in avstrijsko, drugi cerkveno pravo, tretji pravoslovne vede, četrti ga je vodil v zavode, kjer se je seznanil s kemijo, s stroji in njih uporabo.

Po letu je bil z roditelji v Schönbrunnu; tu se je začel pouk že ob 6 zjutraj. — Fran Josip se je držal točno določene ure, niti minute ni zgrešil. Točnost v vseh opravilih se mu je tako vkoreninila, da ni zamudil nikdar niti minute ne, če je n. pr. določil čas svojega prihoda in naj je bilo še tako slabo vreme.

Ko mu je bilo sedemnajst let, se je začel učiti pravoslovja, koncem leta je prebil izpit. Potem je zahajal sleherni nedeljo k staremu kancelarju knezu Metternichu, ki je še vedno veljal za prvega državnika evropskega; saj je bil na krmlu avstrijske vlade že od leta 1809 sem. Metternich je imel seznaniti mladega princa s skrivnostjo, kako je treba vladati.

Tako so vzgojili vsestranski duševno in telesno mladega cesarjeviča. Seveda: Fran Josip, pravzaprav ni bil cesarjevič, prestolonaslednik, marveč njegov oče,

nadvojvoda Franc Karol, toda občinstvu se je mladi brhki Fran Josip kmalu tako prikupil, da so le njega smatrali in zvali cesarjeviča. Na dvoru samem so bili istega mnenja in so zato že zgodaj poverili mlademu nadvojvodi čast in dolžnost, da je nadomestoval cesarja ob odličnih prilikah. Leta 1847 n. pr. je postal nadvojvoda Štefan veliki župan peštanski. Dne 16. oktobra so ga slovesno vmeslili. Tu je zastopal cesarja Ferdinanda nadvojvoda Fran Josip, sedemnajstletni mladenič, v bližnji huzarski opravi. Madjari so ga sprejeli z velikim veseljem, ki je vskipelo do vrhunca, ko je cesarjevič pozdravil zbrane veljake v najčistejši madjarščini. To je bilo nekaj čisto novega, kajti dotlej so kralji pozdravljali ogrske zборе v latinščini.

Leta 1848 so pričeli na Dunaju revolucionarni nemiri. Fran Josip ni bil dolgo časa priča teh nemirov. Nekaj časa so ga mislili poslati na Češko kakor cesarskega namestnika, ali premislili so si to zopet. Primerneje se je zdelo dvoru, da so ga z nekaterimi drugimi nadvojvodi poslali na Laško, kjer je maršal grof Radecki zbiral čete, da bi zavrnili Piemontezce in ukrotili v Lombardiji in na Benečanskem nezveste domače, očite in skrite upornike. Mati nadvojvodinja je sama pisala grofu Radeckemu in mu priporočala svojega sina. Nu, vzlic temu pristranemu pismu ni bil Radecki nič kaj vesel, ko se mu je predstavil cesarjevič in on mu je tudi povedal zakaj: »Cesarska visokost, kaj hočete Vi tukaj? Vaša navzočnost mi dela stitnosti. Če Vas zadene nesreča, kolika odgovornost zadene mene! Ako Vas ujamejo, utegnemo izgubiti vse vspehe, ki jih pripori moja vojska.« — A nadvojvoda Fran Josip mu je odgovoril čisto mirno: »Morebiti je bilo neprevidno, da so me poslali semkaj; zdaj pa, ko sem tukaj, mi ne dopuščaj čast, da bi se vračal brez vspeha.« — Bili so tačas za Radeckega najhujši dnevi: z malo armado se je imel boriti proti močnemu sovražniku in to sredi dežele, v kateri so ga obdajali krog in krog sami najhujši in najzavratnejši izdajci in vrhu tega je imel še čuvati glavo cesarjeviča. Z vojsko Radeckega je šel Fran Josip, ko se je umikala na Beneško.

Fran Josip je bil vsled cesarjevega ukaza odpozvan dne 6. junija 1848 in se je vrnil v Inomost, kajti cesar Ferdinand se je moral pred dunajskimi uporniki umakniti v Inomostu je cesarjevič nadaljeval svoj uk, izlasti cerkveno pravo, zgodovino avstrijsko in tirolsko, poleg tega pa tudi vojaške vede. Zanimal se je tudi za politične vesti.

Meseca avgusta se je z vsem dvorom vrnil v Schönbrunn. Tu se je dva meseca mirno in pridno učil. Začetkom oktobra 1. 1848 pa so se začeli grozni dnevi dunajske revolucije. Zopet je moral cesar Ferdinand zapustiti svojo prestolnico. Cesar in cesarica (Marija Ana), nadvojvoda Fran Karol in soproga Zofija so se dne 7. oktobra odpeljali v trdnjavo Olomuc na Moravskem; poleg kočije je jahal nadvojvoda Fran Josip s svojimi brati. — V Olomucu se je nadaljevalo učenje, a le bolj po imenu. — Pravega zanimanja za knjige ni bilo niti pri učenju, niti pri učiteljih; kajti zvedeli so učenec in nekateri učitelji za veliko skrivnost, da postane Fran Josip kmalu — cesar. Dne 1. decembra 1848 se je še trudil cesarjevič s cerkvenim pravom, a najbrž je bila ta ura, zadnja učna ura, brez sadu, kajti druge misli so se rojile po mladi glavi.

Viharno leto 1848.

V Avstriji so se pripravljale važne reči, čim bolj se je bližala sredina 19. stoletja. — Ko je bil leta 1813, 1814 in 1815 poražen francoski cesar Napoleon I. in se je moral odpovedati francoskemu prestolu, od dahnili so si dotlej zatirani narodi in so skušali zaceliti rane dolgoletnih vojev. — Najmočnejši vladarji, cesar Franc, ruski car Aleksander I. in pruski kralj Frederik so sklenili med seboj takozvano »sveto zvezo« in si obljubili drug drugemu pomoč, da ohranijo svojim narodom mir; vladati so hoteli svoje narode »po očetovski« in v strahu božjem ter odvračati od njih vpliv tistih misli in želj, ki so bile rodile francosko revolucijo. Vladarji so upali, da bodo mogli v svojih državah in v ostali Evropi ohraniti vse tako kakor je bilo po dovršeni vojni in porazu cesarja Napoleona; mislili so, da se bodo narodi čutili zadovoljne in srečne, če jim ohranijo mir. Zato so jih marljivo branili vseh novotarij; dolga leta so skušali v zapadnih deželah zatirati novotarski duh; celo krščanskim narodom na Turškem niso privoščili olajšave in svobode, kajti to je nasprotovalo načelu »svete zveze«, ki je povsod hotela braniti zakonite uveljave. Kmalu pa je imela »sveta zveza« v tem oziru veliko preveč posla, toliko, da ga ni zmogla, tem bolj, ker se je začela zveza rušiti in je pogorela zdaj tu, zdaj tam. Taki nevspehi so morali omajati polagoma stališče vladi tudi v domači deželi. Ne le, da ni mogla avstrijska vlada, ki je bil na čelu knez Metternich, v zvezi z Rusijo in Prusko za tretjo novotarskega duha, prikradel se je marveč ta tudi v Avstrijo. Nič ni pomagalo, da so prepovedali domačim pesnikom in pisateljem, da ne smejo izdajati knjig in časopisov, ki so se državi cenzuri zdeli sumljivi; nič ni pomagalo, da so pregledovali knjige in časopise, došli iz tujine, da ne bi prišlo k nam kaj »revolucionarnega«. Treba se je samo spomniti, kako dolgo so morali n. pr. prošiti slovenski rodoljubi v Ljubljani, da so jim dovolili (leta 1843) izdajati koristni list »Novice« in kako so odbili prošnjo lavantinskega škofa Slomška, da bi smel ustanoviti društvo za izdajanje dobrih slovenskih knjig.

Isto tako malo pravega vspeha je imela državna policija. Akoravno je strogo pazila in stražila na vseh koncih in krajih in povsod vitkala svoj nos in da si je hotela videti in slišati vse, kar se godi in govori v

državi javno in tudi v privatnem krogu — vendar ni zasledila, da tli nekaj na tihem in da zdaj in zdaj izbruhne velik plamen.

In tudi uradnikov je bilo mnogo in celo premnogo, ki so nadzorovali in popravljali drug drugega tako dolgo, da ni nižji uradnik več vedel, kako mu je rešiti to ali ono stvar; bavil se je z njo površno, rešil jo po birokratičnem kopitu, prepuščaje višim uradom, da se brigajo za stvar samo. Tako je izgubil uradnik zmoglost samostojnega ravnanja in ko je prišel ušedopolni trenotek, ko je bilo treba braniti cesarja, državo in mirnega državljana »prekucuhov«, tedaj je mahoma obstal ves uradni stroj, kakor hitro je vrhovna vlada izgubila glavo — kancelerja Metternicha, starega prvega ministra.

Ne smemo sicer tajiti, da se je tudi v tej dobi absolutizma izvršilo marsikaj dobrega, začeli so graditi prve železnice, popravili so mnogo starih in zgradili mnogo novih šol, skušali so odpreti trgovini mnogo novih potov; toda prebivalstvo je menilo, da je to vse premalo, da se v inozemstvu stori v tem pogledu mnogo več in da Avstrija v tem oziru zaostaja za sosednjimi deželami.

Nezadovoljva je bila tudi cerkev, ker so vladala še vedno načela dobe cesarja Jožefa. Nezadovoljni so bili tisti demokratski življi, ki so jim bile zoperne pravice plemstva. Nezadovoljen je bil tudi kmet, ki je bil še podložnik in za katerega se ni bilo izza časov cesarja Jožefa II. storilo nič, da bi se ga rešilo tlake in desetine in nadoblasti graščinskih gospodk. Nezadovoljen je bil tudi obrtnik. Skratka, vsak stan je imel kaj tožiti in je želel zboljšanja. Tem vzrokom nezadovoljnosti so se pridružili še drugi: denarne stiske vlade; državnih stroškov niso mogli več pokrivati z rednimi davki; da si je bil mir, je država imela pod orožjem precejšnjo armado. — Zato je pa morala vlada jemati denar na posodo in tako je rastele državni dolg in njegove obresti.

Razsvetljenci so tudi čim dalje bolj zahtevali politične svobode; upali so, da bo bolje, ko dobe državljani pravico, da bodo smeli povedati svoje mnenje in javnih zastopih, občinskih, deželnih ali državnih; ko bodo smeli snovati društva in povedati brez strahu svoje misli v časopisih, nadzorovati državno upravo in denarno gospodarstvo i. t. d. To so tiste politične svobode, ki so jih smatrali za zdravilo za vse gospodarske in politične bolezni. S temi težnjami sta se spojili dve drugi: prva državna pravda, druga narodnostna.

Dočim je v vseh drugih deželah habsburške monarhije veljal popolnoma absolutistični in centralistični sistem, si je ogrska polovica ohranila svojo storodavno ustavo. Imeli so tam deželni zbor, ki je imel mnogo pravic; imeli so tudi županjske zbornice v vsaki županiji. Dočim je v drugih deželah vlada imenovala skoro vse uradnike, volile so na Ogrskem županije same svoje županjske uradnike. Dasi je bila torej moč dunajske vlade na Ogrskem zelo omajena, bilo je še to Madjarom preveč; hoteli so postati popolnoma neodvisni od Dunaja in živeti kakor samosvoja država pod habsburški vladarsko hišo. Hoteli so imeti svoje ministrstvo in tudi glede trgovine so se hoteli osamosvojiti. Madjari so hoteli, naj bi njih država obsegala tudi Erdelj, Hrvaško in Reko in v tej državi naj bi madjarski jezik vladal v vseh uradih. Celó v cerkvah so hoteli, naj bi duhovnik vsaj vsako tretjo nedeljo propovedoval madjarski tudi tam, kjer bi ga nihče ne razumel. Zaman so nekateri trezni Madjari svarili svoje rojake pred takim šovinizmom, ker so videli, da bi tako postopanje razsrdilo nemadžarske narode. Madjari so poslušali rajše sladkobesednega Lajoša Košuta, slovaškega renegata, ki je tiral Madjare v najhujši boj proti Avstriji in Slovane ter Romune na Ogrskem. Ti poslednji so se bali za svojo samoupravo, bodi cerkveno, bodi politično. Izlasti odločen je bil odpor na Hrvaškem, kajti ta kraljevina ni hotela postati madjarska pokrajina, to tem manj, odkar se je bilo na Hrvaškem prebudilo »ilirsko« gibanje.

Poljaki v Galiciji tudi niso pozabili, da so še pred kratkim imeli svojo veliko državo, ki jo je razbila domača nesloga. In na Češkem se je češki narod po 150-letnem narodnem spanju se začel tudi prebujati. Vstali so navdušeni pisatelji in jezikoslovci, ki so branili narod. Najslavnejši med njimi je bil František Palacky. Vzbudilo se je tudi češko plemstvo in ves češki narod je začel tirjati svoje pravice, ki so mu jih bili siloma vzeli. — Avstrijski Nemci, da-si so življali vse največje predprave in do brote v državi, tudi niso bili zadovoljni in so izlasti zahtevali še tesnejšo združitev Avstrije z Nemčijo.

V avstrijskih kraljevstvih italijanskih, Lombardiji in Beneški, pa so se očito in skrito trudili vsi omikani stanovi v tesni zvezi z italijanskimi in mednarodnimi revolucionarji, da bi iztirili Avstrije iz dežele in ustanovili samosvojo republiko, kakor je bila Beneška do leta 1797, ali pa da bi se združili z ostalimi italijanskimi državami v enotno italijansko kraljestvo. Italijani v Lombardiji in na Beneškem sicer niso mogli tožiti avstrijske vlade, da jim kratki narodne pravice in zatira narodni razvoj, saj je bil tam povsod v uradih italijanski jezik kakor uradni jezik; skoro vse uradništvo je bilo italijansko in za šole, ceste, železnice, obrt, kmetijstvo itd. je vlada storila premnogo. Marsikateri avstrijski milijon, ki bi ga bila vlada bolj porabila za svoje ožje domače prebivalstvo, je romal na Laško. In sami italijanski zgodovinarji potrjujejo, da je avstrijska vlada storila zelo mnogo za povzdigo narodnega gospodarstva v Lombardiji in na Beneškem. Iz vseh vsemu temu je bila tamkaj splošna in soglasna želja: proč od Avstrije! Le z veliko vojaško silo je vzdr-

ževala avstrijska vlada nekaj let navidezni red.

Tak je bil leta 1848 položaj v Avstriji: nagromadilo se je tokom časa mnogo nevolje in nezadovoljstva. Državni kanceler knez Metternich je baje sam videl, da bo treba tudi v Avstriji ustave in politične svobode. Toda ostalo je vse je pri tem, dokler ni revolucija siloma podrla izpodkopanih stebrov države.

Francozi so meseca februarja 1848 izpodili iz Francije svojega kralja Ludovika Filipa (1830—1848). Plamen revolucije je hitro švignil proti vzhodu in začelo je goreti v vseh državah, kjer so bili narodi nezadovoljni s svojimi vladami. Na Dunaju so začeli dne 13. marca 1848 dijaki in velika množica ljudij razgrajati pred zbornico deželnega zbora. Metternich je zbežal z Dunaja, ministri, ki so stopili na njegovo mesto, pa niso znali vladati, bili so omahljivi. Prvi dan je bilo ustreljenih nekaj ljudi. Da bi pomirili razburjeno prebivalstvo, je vlada dovolila takodu, da so meščani dobili orožje in osnovali »narodno gardo«, prav tako tudi dijaki. Narodna garda pa ni mogla vzdržati miru. Nič ni pomagal razglas, da je cesar Ferdinand dovolil ustavo in da se v nekoliko tednih sestane na Dunaju nekak državni zbor. Svoboda tiska je pa dobro došla takim ljudem, ki so s svojimi spisi hujskali narod na vlado. Razgrajanje je naraslo tako, da se je dne 17. maja 1848 cesar Ferdinand odpeljal s cesarico Marijo Ano v Inomost. Sledili so drugi nadvojvode in vlada. Medtem se je zbral na Dunaju državni zbor, ali vkrenil ni drugega nego da je odpravil kmetstvo tlako in desetine. Jediní odločni minister je bil volni minister grof Latour. Le-ta je hotel poslati Radeckemu na Laško na pomoč vojakov. Ker pa uporniki niso hoteli, da bi država kje zmagala in se ojačila, so naščevali dunajske razgrajaje tako, da je prišlo meseca oktobra 1848 na Dunaju do krvave vstaje. Prva nje žrtvev je bil isti grof Latour. Uporniki so ga ubili in mrtvo truplo obesili na svetliko. Takoj drugi dan je cesar Ferdinand, ki se je bil med tem vrnil iz Inomosta v Schönbrunn, ostavil Dunaj in se z dvorom podal v trdnjavo Olomuc na Moravskem. Na Dunaju so zavladali revolucionarji. A ta revolucija je trajala samo tri tedne. Pred Dunaj je prišel knez Windischgrätz z veliko armado, njemu se je pridružil ban Jelčić s svojimi Hrvati. Obsegala sta Dunaj, zapodila Madjare, ki so prihiteli Dunaju na pomoč in kmalu sta zavzela Dunaj.

S političnim gibanjem se je pa povsod spojilo narodno gibanje. Mej tem, ko so se Nemci navduševali za prenovljeno veliko Nemčijo in poslali svoje poslanca v Frankobrod, so hoteli slovanski zastopniki v Prago, da bi se tam posvetovali, kako braniti svojo narodnost. Toda tudi ta shod je bil brezvspešen, ker so tudi tam nespametni ljudje provzročili vstajo in boj z vojsko kneza Windischgrätz. Razmeroma malenkostni so bili izgredi po drugih kronovinah in glavnih mestih ali tudi ti nemiri so ponehali, ko je cesar Ferdinand dne 7. septembra 1848 potrdil sklep državnega zbora, da sta tlaka in desetina odpravljena.

Boji na Laškem in Ogrskem

Največa nevarnost je prtila obstanku avstrijske države na Laškem in Ogrskem. V teh bojih je imela Avstrija najkrepkejo zaslobo v slovanskih narodih.

Dne 18. marca 1848 so zvedeli v Milanu, da je dovolil cesar Ferdinand ustavo in takoj so se dvignili proti avstrijski vladi. — Maršal Radecki se je pet dni boril v mestu, kjer je imel skoro toliko sovražnikov, kolikor je bilo prebivalcev. Tudi mu je okoli 20.000 laških vojakov uteklo k upornikom; le 15.000 mu je ostalo zvestih. Zato se je moral s temi umakniti proti Veroni. Tam je pomnožil svojo armado in se vrnil proti Milanu. Dne 26. marca so prišli v Milan Piemontezci. Izgled Milančanov je ojačal druge Italijane. V Benetkah so proglasili republiko; tudi v Vidmu, Trevizi in Vicenci in v drugih mestih so se spuntali, le v trdnjavah, Veroni Peschieri, Legnanu in Mantovi so vstrajale avstrijske čete, med katerimi so bili tudi slovenski polki.

V kratkem se je zbralo v severni Italiji okrog 100.000 vstašev, došlih od vseh vetrov. Sardinski kralj Karol Albert je sledil Radeckemu z veliko vojsko, prekoračil reko Mincio in prišel blizu Verone. — Karol Albert je menil, da je avstrijska armada popolnoma razpršena, a je bil pri Sv. Luciji blizu Verone poražen. V tem boju je bil navzoč tudi nadvojvoda Fran Josip. Koncem majnika se je pridružil Radeckemu še 19.000 mož in nato je Radecki potikal sovražnika proti Milanu, potem, ko jih je užgal še v raznih drugih bojih, izlasti pri Kustoci dne 25. junija 1848. Radecki in kralj Karol Albert sta sklenila premirje. Medtem je prišlo do vstaje tudi v papeževih deželah, tako, da je moral sam papež Pij IX. bežati iz Rima.

Najhuje boje pa je imela prestatí Avstrija za svoj obstanek na Ogrskem. Takoj meseca marca 1848 je cesar Ferdinand dovolil Madjarom vse, kar je zahteval Košut; do bili so svoje ministre in postali popolnoma neodvisni od Avstrije. Grof Ludovik Batthyány je bil ministrski predsednik, duša vladi pa je bil Košut; ki je hotel napraviti Ogrsko popolnoma samosvojo državo. — Kmalu je prišlo do spora med avstrijskim in ogrskimi ministri, izlasti med obema vojnim ministroma, tako, da poveljniki večkrat niso vedeli, čegava povelja naj poslušajo in tudi ogrskih polkov je v teh razmerah odreklo pokorščino dunajskemu vojnemu ministru in slušalo samo Košuta.

(Dajle prihodnjik.)

PROSIMO RABLJENEGA PERILA IN KRP ZA NAŠE UBOGE RANJENCE. — ODDA NAJ SE V »NARODNI DOM«.

Austrijsko uradno poročilo.

DUNAJ, 21. (Kor.) Uradno se objavlja: 21. novembra 1916.

Vzhodno bojišče. — Fronta gen. polk. nadvojvode Karla: Na obeh straneh sila bojujoče se zveze čete so poglavitno sovražnika dalje nazaj; bližajo se Craiovi. Vzhodno Alute smo se ustavili na višinah južno Seaueni. Severno Campolunga je sovražnik nadaljeval svoje napade; njegova prizadevanja so bila zopet brezuspešna. Pri armadi generala Koveša so izvršili nemški lovci v ozemlju Ludowe uspešno poizvedovanje. — Fronta princa Leopolda Bav.: Majhno bojno delovanje.

Italijansko bojišče. — Protinapad v globokih vrstah, ki ga je izvršil sovražnik na jarek, ki smo ga nedavno osvojili južno Bili, je bil odbit.

Jugovzhodno bojišče. — Pri c. in kr. četah nič važnega.

Dunaj, 21. (Kor.) Armadno vrhovno poveljstvo poroča uradno: Craiovo, glavno mesto zapadne Vlaske, smo danes dopoldne zasedli. Namestnik načelnika generalnega štaba: pl. Höfer, fml.

Nemško uradno poročilo.

BERLIN, 20. (Kor.) Veliki glavni stan, 20. novembra zvečer.

Topovski boj severno Somme. — Naše čete se bližajo Craiovi v Rumuniji, glavni mesto zapadne Vlaske. — Ob dotrajani Donavi in ob Strumi živahnije streljanje.

BERLIN, 21. (Kor.) Veliki glavni stan, 21. nov. 1916.

Zapadno bojišče. — Fronta prestolonaslednika Ruprehta: Naša artiljerija se je borila z opazovanim dobrim učinkom proti sovražnim baterijam in oporiščem. Sovražnik je živahnije obstreljeval naše postojanke na obeh straneh Ancre in v gozdu St. Pierre Vaast. Nikakih pehotnih boj. — Prestolonaslednikova armada: V Šampaniji in v ozemlju Moze je topovsko delovanje v posameznih urah zopet oživelo.

Vzhodno bojišče. — Fronta princa Leopolda Bav.: Nič blistvenega. — Fronta gen. polk. nadvojvode Karla: V ozemlju Ludowe (Gozd Karpati) so nemški lovci izvršili veliko patrolno akcijo po načrtu. 40 ujetnikov je bilo privedenih. — Razbremenjeni sunek Rusov v sosednjem oddelku se je krvavo izjalovil. Na vzhodnem robu Sedmograške je majhno bojno delovanje. Nemške in avstrijske čete so tudi ponoči odbile ponavljane romunske napade severno Campolunga. Ob Aluti so bili izgrani po hudeh boju Romunom nekateri važni kraji in utrjene višine. Naša pehota se nahaja pred Craiovo, dosedanjim sedežem višjega poveljstva prve romunske armade.

Balkansko bojišče. — Mackenzenova armada: Razven topovskega ognja nobenih posebnih dogodkov. Konstanca in Crnavoda ste bili obstreljevali. Naše letalsko brodogradje je obmetalo z bombami prometne naprave pri Bukarešti. — Macedonska fronta: Med Prespanskim jezerom in Černo tipa sovražnik s prednjimi četami proti nemško-bolgarskim postojankam. Srbski napadi na posameznih točkah mogočniske fronte, pripravljeni z močnim ognjem so se izjalovili. V poplavljeni nižini Strume spopadi med poizvedovalnimi oddelki.

Prvi generalni kvartirmeister:
pl. Ludendorff.

PRED CRAIOVO.

BERLIN, 21. (Kor.) Wolfow urad poroča o najnovejših uspehih v Rumuniji s pristojne strani sledeče: S porazom Romunov v bitki pri Targu Jiu in prodorom žveznih čet dne 18. t. m. do železnice Orsova-Craiova, stopajo boljše akcije proti Romuniji v novo fazo. Ta naglo in energično izvedeni sunek ima že večji pomen kakor zmaga v Dobruži. V vroči bitki so bili Romuni kljub najzillavejšemu odporu pri Targu Jiu odločno potolčeni od izredno težkih izgubah. Kakor bitka v ozemlju Konstanca-Crnavoda, tako tvorijo tudi bitka pri Targu Jiu mejnik v zgodovini romunske vojne. Zmagovite čete centralnih držav so takoj izrabile uspeh in so kljub ogromnim oviram, zasneženim potom, komaj hodnim, kaj šele voznim potom, prodirle v vlaško nižino. Z vzhoda izvedeni romunski sunek ni mogel več izpremeniti usode odločilne bitke. Kolone prodirajo. Bitka pri Targu Jiu je nov dokaz za dovršeno skupno delovanje in iskreno bratstvo avstrijskih in nemških čet pod dalekovidnim vodstvom. Značilno je, da romunsko prebivalstvo, razburjeno vesled težkih porazov, sodeluje pri bojih. Na kolone in čete se srdito strelja iz zased. Z odrezanjem železniške črte Orsova-Craiova so izgubile pri Orsovi bojujoče

se romunske sile edino črto za umik. Po ogromnih izgubah Romunov v Dobruži in na Sedmograškem jih je zadel nov udarec hudo. Napram vpadu na Vlaško čisto lokalni uspeh Sarrailla pri Bitolju niti ne pride v poštev.

BERN, 20. (Kor.) Francoski vojaški kritiki izražajo velike skrbi glede položaja v Rumuniji. Boje se posebno, da pridejo ruska ojačenja za boje v dolinah Jiu in Alute prepozno in da ne bodo zamogle več nastopiti z uspehom.

DOGODKI NA MORJU.

BERLIN, 21. (Kor.) Wolfow urad poroča: Eden naših podvodnikov je dne 14. t. m. potopil v angleškem kanalu neko francosko stražno ladjo, dozdnevno neki rušilec razreda »Arc« ali »Sape«. Razven šest sovražnih topovskih ladij, je potopil isti podvodnik tudi norveški parnik »Ullvang«, ki je imel na krovu vozni material za francosko vlado.

Sovražna uradna poročila.

Rusko uradno poročilo.

19. novembra (Kor.) Zapadna fronta: Na vsej fronti streljanje poizvedovalnih oddelkov. — Južna fronta: Na Sedmograškem je napadel sovražnik v dolinah Alute in Jiu z znatnimi silami in je potisnil Romune nekoliko proti jugu. V dolini reke Targului so pričeli Romuni z ofenzivo in so zasedli nekaj višin. — Ob Donavi nič važnega.

Vesti iz Grške.

ENTENTA ZAHTEVA ODSLOVITEV ZVEZNIH POSLANIKOV IZ ATEN.

ATENE, 20. (Kor.) Reuterjev urad javlja: Alliranci so zahtevali, da se izroče nemškemu, avstrijskemu, turškemu in bolgarskemu poslaniku v Atenah potni listi. Vlada smatra to zahtevo za nesprejemljivo. Vršil se je kabinetni svet pod kraljevim predsedstvom, da se porazgovore o zadevi. Kralj je sklical za jutri ob 10 dop. kronski svet. Ker so alliranci zahtevali, da odpotujejo poslanci v Sredo, vlada veliko vznemirjenje.

AMSTERDAM, 21. (Kor.) Reuterjev urad javlja iz Aten 20. t. m.: Avstro-ogrski, nemški, bolgarski in turški poslanik se morajo vkrcati na parnik, ki jim ga stavijo na razpolago. Sicer bi bili nasiloma odpavljeni. Admiral Fournet jim je to direktno sporočil. Kralj je odklonil vsako odgovornost. Špansko poslanstvo prevzame varstvo nemških, ameriškega pa varstvo drugih poslanikov. — Atenski dopisnik lista »Times« javlja, da je admiral Fournet poslal v nedeljo ob 7 zvečer poslanikom osrednjih vlasti noto, v kateri jih proš, da pred sredo zapuste mesto. — Odpeljali jih bodo menda na krovu kake voje ladje v Dedeagaz.

Ministrski svet proti izročitvi topov.

AMSTERDAM, 20. (Kor.) »Times« poroča iz Aten: Ministrski svet je odločil, da je nemogoče ugoditi v zadnji notni admiralu Fourta navedeni zahtevi glede izročitve topov, pušk, granat in železniških vozov. V vojaških krogih so dozdnevno trdno odločili, da preprečijo to za vsako ceno. Položaj je vznemirljiv. Bajje je doguano, da je Briand kralju brzojavno navsotval, da naj se reši slabih vplivov in zopet vzpostavi prijateljske odnose z entento, ne da bi pri tem opustil nevtralnost.

MILAN, 21. (Kor.) »Corriere della Sera« doznava iz Aten. Kronski svet je sklenil, da odkloni zahteve francoskega admiralja glede izročitve grškega orožja in municije. Admiral je imel dolgo avdijenco pri kralju, ki mu je francoski poslanik predložil tudi brzojavko ministrskega predsednika Bratiana, ki je napravila baje na kralja poseben vtisk.

Reorganizacija španske armade.

MADRID, 20. (Kor.) Senat je razpravljal o brambnih predlogih vojnega ministra glede reorganizacije španske armade. Kakor hitro bodo predloge sprejete v senatu, bodo izročene kongresu. Predloga določa razdelitev Španske v 8 vojaških krajevnih okrajev. Mirovna sila armade znaša 140.000 mož, od katerih odpade 50.000 na Afriko. Skupna vojna sila znaša 700.000 mož. Posebna pozornost se posveti letalom. Ustanovljena bodo velika letališča za 400 letal. Radi trenutnega pomanjkanja izvežbanih starih letalcev v Afriki, se postavi tamkaj kolonijalna armada iz prostovoljcev in domačinov in morda tudi tujke legije. V svaht mobilizacije in revizije privatne industrije se izdajo novi moderni predpisi. Končno se ustvari prostovoljen avtomobilski zbor in uvede institucija enoletnega prostovoljstva kakor tudi rezervnih oficirjev, kakor je to pri osrednjih državah.

več. In sploh, zakaj bi se kdo dvobojeval zame? In komu bi prišlo kaj takega na misel? Gotovo je vse to le šala, grof Valonne?

— Dvoboji se pač dogajajo tu, — je dejal Valonne; — Oricko se je dvobojeval že dvakrat. Sicer ni prepričljiv, toda ne dovoljuje nikomur, da bi mu prekrizoval njegovo voljo ali kvaril njegovo igro.

— Toda kaka pa je njegova igra? Ali morda igra na karte ali kak načrt; kaj mislite vendar?

Tamari je udarila rdečica v obraz, ko mu je pogledala v oči.

— Grickova igra? — Grof Valone se je posmejal. — Odkrito povedano, gospa, zdi se mi, da je zelo zaljubljen v vas. Potem pač lahko uganete, kaj je »igra« vsakega moškega v takem slučaju.

— Zelo živo domišljijo imate in govornost naravnost neumnosti, — je odgovorila

Amerika - Nemčija.

KOELN, 20. (Kor.) »Koelnische Zeitung« poroča iz Washingtona: Državni tajnik Lansing je popoldne v nekem razgovoru z nekimi časnikarjem uradno zavrnil trditve, da se boji washingtonska vlada preloma z Nemčijo. Pripovedovanja te vrste, ki so izšla v »Eveningpost«, »Times« in »Tribune« so absurda in neutemeljena, pri čemer je Lansing izrecno naglašal, da nima vojni vladni krogi nobenih takih skrbi, posebno odkar sta Hindenburg in Ludendorff odobrila politiko državnega kancelarja.

Pruska zbornica.

BERLIN, 20. (Kor.) V debati o predlogu konservativcev, svobodnih konservativcev in nacionalnih liberalcev glede varovanja nemškega značaja s prusko državo neposredno spojenih in za obstoj in moč Prusije in Nemčije neobhodno potrebnih vzhodnih pokrajin, so govorili nato Poljaki, zastopniki centra in socialnih demokratov. Govornik Poljakov je izjavil, da ima predloga namen zaslužiti Poljake na vojaškem, gospodarskem in splošno-političnem polju. Predlog dokazuje dalje, da predlagatelji direktno odklanjajo sporazum med nemškim in poljskim narodom. Končno je bil predlog sprejet s 180 proti 104 glasovom.

Nemški državni zbor.

BERLIN, 21. (Kor.) Prihodnja seja pruskega odseka državnega zbora se bo vršila v četrtek, dne 23. t. m., ob 11 dopoldne. Dnevni red: domoljubna pomožna služba.

Deutschland.

KOELN, 20. (Kor.) »Koelnische Zeitung« poroča iz Washingtona: Nezgoda »Deutschlanda« je dozdnevno le gol slučaj. Tri ladijske ploče so vtisnjene in tvorijo zob. Prednji del je zakriviljen, toda v splošnem je ladja nepoškodovana. Zvezno-uradna preiskava parnika vlačilca je talna. Zaslisevanje o konstatiranju odgovornosti za nezgodo bo povzročilo zamudo par dni.

Naš novi poslanik v Sofiji.

DUNAJ, 21. (Kor.) Kakor poročajo listi, je bil izredni poslanik in pooblaščen minister grof Ludovik Szechenyi imenovan za poslanika v Sofiji.

Koerber v Pesti.

BUDIMPEŠTA, 20. (Kor.) Ministrski predsednik dr. Koerber je prisel v spremstvu sekcijskega svetnika barona Löwenthala in tajnika dr. Tragerja ob 11 pomoči semkaj.

Dosedanje italijanske častniške izgube.

DUNAJ, 20. (Kor.) Iz vojnega poročevalskega stana se poroča: Po neki zasebni statistiki so izgubili Italijani od pričetka vojne na mrtvih 11 generalov, 118 polkovnikov in podpolkovnikov, 194 majorjev, 1014 stotnikov, 882 nadporočnikov in 3248 poročnikov. Od 1. do 15. novembra so padli 3 polkovniki in podpolkovniki, 11 majorjev, 27 stotnikov, 29 nadporočnikov in 70 poročnikov.

Ruska naročila v Ameriki.

KOPENHAGEN, 20. (Kor.) »Berlingske Tidende« poroča iz Petrograda: Poljedelski minister je naročil v Ameriki za 40 milijonov rubljev kmetijskih strojev.

Razbistrilo se je!

V svoji sobotni številki priobčuje »Slovenec« članek, v katerem piše med drugim:

V 60letnih ustavnih bojih se je razvila Avstrija iz fevdalne v demokratično državo. Ta razvoj pa je obenem omogočil kulturni napredek osmih avstrijskih narodov. Navzlic hrupnim parlamentarnim razpravam, obstrukcijam in demonstracijam je gospodarski in kulturni napredek avstrijskih narodov in z njim napredek avstrijske države v tej dobi nepobiten.

Predpogoju temu napredku je pa bil med drugim tudi člen XIX. državnih osnovnih zakonov, ki je zagotovil vsem narodom enakopravnost. Zato je danes vsakdo, ki hoče zrušiti ta stebel državne ideje in državnega napredka — sovražnik Avstrije. Člen XIX. je in ostane za nas avstrijske narode nedotakljiva magna charta svobode.

Nevarnost je sicer, da bi kratkovidnost šovenističnih nacionalistov ravnotežje, zaščiteno v državnem osnovnem zakonu, skajčeno zrušiti na korist najmočnejšemu. Upamo vendar, da zmagajo treznejši elementi tudi med nemškim ljudstvom, ki ne sme — da govorimo z Naudmanom — pozabiti, »da imajo tudi negermanski zavezniki življenjsko kri in hočejo vedeti, za kaj naj dajo svoje življenje!«

»Mi se bojujemo skupaj z milijoni Nemcev, ki so pripravljeno iti z nami v boj in

smrt, ako jih spoštujemo in ako smemo verjeti, da bo naša zmaga tudi njihova zmaga.« (Naumann, Mitteleuropa.) Zahtev, kakor so jih formulirali nemški šovenisti nazadnje v velikonočnem programu, so za nas nesprejemljive in zbuje v nemških narodih avstrijskih najodločnejši odpor. Kakor kažejo znamenja, so tudi še med nemškimi politiki razsodni močje, ki nečajo z nespretno nacionalistično politiko razdružiti in razbiti tega, kar sta združila in zedinila zgodovina in meč. Z njimi bo tudi nam mogoče sodelovati za močno, vsem narodom enakopravno Avstrijo.

Kakor vidijo čitatelji, je v teh izjavah ideologija ista, ki smo jo mi podali včeraj v članku »Gesslerjev klobuk«. Iste premise in isti zaključki. Kakor mi, naglašajo tudi glasilo »Slovenske ljudske stranke«, da se pred Gesslerjevim klobukom, ki ga je nataknil zadnji nemški program s svojimi esoritantnimi preko vseh mer sezalocimi, po državnih zakonih absolutno izključenimi zahtevami — avstrijski nemški narodi ne poklonijo!!

Tako govore sedaj iz vseh narodov, od vseh strani brez razlike političnega stališča — jasno in odločno, da se nikdo ne more vdajati več nikakim iluzijam in tudi vlada mora biti na jasnem, da je tu izključeno vsako paktriranje, vsako transigriranje v namen, da bi se morda vendar — da govorimo po domače — dalo kaj odščipniti nemškim zahtevam v prilog. Tu je obnemogel tudi tisti argument, ki se tako rad rabi v opravičevanje nemških zahtev: oziri na pretežni državni interes, ki da stoji in pade s sličnimi nemškimi programi. Kajti tako je in nič drugače, kakor je povedal »Slovenec« vsemu napredku države je v podlagi enakopravnosti vseh narodov! Le zadovoljeni narod, ki sta jim nacionalni obstanek in razvoj brezpogojno zavarovana, so granitna podlaga za tako narodnostno — in ne narodno — državo in dajejo pravo vsebino državnih idej! Člen XIX. je in ostane za avstrijske narode nedotakljiva magna charta svobode. Ostane in nedotakljiva! — V tej izjavi je slovesno potrjeno, kar smo gori rekli: od strani narodov ni pričakovati nobenega paktriranja ali transigriranja ob tem za njih življenjskem vprašanju.

Nemški listi nam govorijo, da se moramo prilagoditi novemu položaju, ker da nastane vsled avtonomije Galicije dejstvo, da bodo po odcepljenju te kraljevine oni faktor, ki bo odločil v parlamentu. Hočejo torej, naj narodi ta novi položaj sprejmejo resignirano kot dovršen čin. Iz tabora narodov pa jim odzvanja odločen brezpogojen ne! S tem je že prišla jasnost tudi v »novi položaj«. Razbistrilo se je! Sedaj je prepuščeno Nemcem, da izberejo: ali mir, ali boj!

Jasno pa je tudi za državne faktorje. Polasnjeno jim je, da bi igrali z ognjem obupnih notranjih bojev, ako bi s kakim usiljevanjem, kakim »oktroas«, hoteli ugoditi zahtevam nemškega programa. A z ognjem — kakor znano — je nevarna igra. Stokrat nevarna, ako so v plamenu občutljivosti narodno probujeni, zavedni in politično zreli in organizirani narodi. Tudi vodilni državni faktorji stoji pred tisočero delikatnim in usodnim vprašanjem: ali naj dvedejo do pomirjenja med narodi na podlagi enake pravice in enake dolžnosti in s tem do konsolidiranja in ustaljenja notranjih razmer, ali pa se odločijo za boj med narodi, ki ostane v permanenti, dokler ne bo izvojevan — za boj torej, ki bo barikada, zapirajoča pot do velikih kulturnih, socialnih in gospodarskih reform, ki bodo po vojni neizogibno potrebne v interesu države in nje vsestranske povzdige.

Za slučaj, da bi se vodilni faktorji odločili — dobri Bog daj, da bi se ne! — za to poslednjo pot, odklanjajo nemški narodi že danes vsako odgovornost za po sledice. Govore pravočasno in jasno in tako, kakor ne morejo drugače, kakor morajo, ker — hočejo živeti.

Končno se je zbistrilo tudi med nami. Ako niso današnje besede — a žalbi bi, ako bi mislili na kaj takega — le kapljice, ki jih vsak vetrič stresa z veje, potem stolum pred velikim dejstvom, da smo izpoznali skupni veliki cilj in dolžnost, da se skupno borimo zanj! Prišli smo do zavesti velike etične sile, ki nas neizprosno sili v eno vrsto, in ta vez je: ljubezen do svojega naroda, skrb za njega srečno bodočnost!

Združenje čeških strank.

Češki listi vseh strank so objavili v nedeljo sledeči manifest: Češkemu narodu! Dogodki sedanjega časa silijo češke stranke, da zavzamejo h gotovim vpra-

družbah. Ali si ljubosumen, Gricko? — je vprašala. Pogledal jo je ostro, in čisto nevede so njegovi prsti za trenutek poigrali z bodalom za njegovim pasom. — Da, mislim, da sem ljubosumen. Nikakor ne vem, ali morda ne ljubim tvoje dražestne prijateljice. — Potemtakem, zakaj je pa ne poročiš? — Je menila kneginja. — Morda se, če me prej ne pripravi tako daleč, da napravim kako veliko neumnost. Ne vem še čisto nič, kaj napravim. Mora biti vse . . . nerazdeljeno, potem ostanem in jo pripravim tako daleč, da me bo ljubila tako, da mi odpusti, pa naj stori karkoli. — Pomočnik je nekaj časa in njegove velike oči so postale vlažne. Takoj nato pa so se dve zalesketale in dejal je: — Če postane kdaj moja kneginja, no-

sanjem in dogodkom skupno stališče. Na obzoru so spremembe, ki bi mogle seči v same temelje naše države in njene ustave, vprašanja, katerih enostranska razrešitev bi ne bila niti v interesu države, niti v interesu našega naroda. V nemirnih časih današnjih svetovnih dogodkov ne more nobena stranka sama prevzeti odgovornosti za varnost političnih pravic vsega naroda in tudi ne za nadaljni razvoj, ki bo sledil po končani borbi na bojiščih. — V prepričanju, da vršimo le voljo celega, po narodni enoti danes bolj kakor kdaj stremečega naroda, in da delujemo istočasno v interesu staroslavne dinastije in velike historične misije države, ki spočiva predvsem v ujedinenju in ohrani nedeljivosti njenih kraljestev in dežel, kakor tudi v popolni ravnopravnosti vseh narodov, smo združili na majoritetnem principu državne poslance v eno celoto »Česky svaz«. Poleg tega združenja čeških poslancev, katerega namen je enotno postopanje v narodno-političnih in ustavnopravnih vprašanjih, stopa v življenje iz zastopnikov političnih strank izvoljen stalni narodni odbor, imenovan »Národní výbor«, ki naj bo vsem političnim podjetjem Češkega svaza v oporo in istočasno najvišja moralna instanca v onih pojavih političnega življenja, kateri bi izven kompetence poslanskega delovanja zahtevali razrešitev z vsenarodnega vidika.

Konstituiranje obeh teh zborov narodne organizacije je bilo izvršeno včeraj na posvetovalju pooblaščenih zastopnikov takole:

Narodni výbor: Predsednik: dr. Karol Matuší, vrhovni ravnatelj Deželne banke; člani: inž. B. Bečka eksc. dr. Fr. Fiedler, poslanec dr. R. Fischer, dr. J. Formanek, poslanec eksc. dr. Fořt, O. Haberman, poslanec, mons. dr. Fr. Kordač, vl. sv. J. Mašek, Ant. Nemec, posl., V. Rejmon, Jan Sedláček, pol., K. Sonntag, moravski dež. odb., Fr. Šabnata, Ant. Švehla, predsednik češke agr. stranke, mons. J. Šrámek, posl., J. Vanek, posl., Fr. Zika, predsednik šleziske agr. stranke.

Predsedništvo češkega svaza: Predsednik: Fr. Stanek, 1. podpredsednik dr. B. Šmeral, 2. podpredsednik Jindřich Maštalík; člani: dr. O. Hübschmann, dr. M. Hruban, eksc. K. Prašek, dr. Adolfr Stránský, Vlast. Tuzar, Fr. Udržal.

Poročstvo, da se bodo tega dogovora strogo držale, prevzemajo podpisane stranke: Češko-slovenska agrarna stranka, Češko-slovenska soc.-dem. delavska stranka, Narodna svobodomiselna (mladočeška) stranka, Narodno-socialna stranka, Češka združena katoliška stranka, Ljudska napredna stranka na Moravskem, Češko-slovenska kršč.-soc. stranka, Moravska katoliško-narodna stranka.

Tržaško pristanlišče.

Tekom svojega zadnjega bivanja na Dunaju je ekselencija namestnik dr. baron Fries-Skene porabil priliko, da je v nepriljubljenem porazgovoru s tržaškimi trgovskimi, industrijskimi in plovbenimi krogi zaslišal želje tržaškega trgovstva, posebno glede prehoda iz sedanjega vojnega poslovanja v mirovno.

Porazgovora so se udeležili: člani sveta tržaške trgovinske in obrtne zbornice dr. Afenduli, baron Albori, ces. svetnik Maks Brunner, generalni ravnatelj Cosulich, član gosposke zbornice Escher, dvor. svetnik generalni ravnatelj Frankfurter, generalni tajnik dr. pl. Friegyessi, dr. bar. Parasi, bančni ravnatelj Tischler, brodolastnik Tripkovič, ravnatelj Unionbanke bar. Vivante, zbornični tajnik dr. Moscheni, veletrgovci Karel Arnstein, dr. Filip Brunner, Bussanich, Küchler, Samuel Goldschmidt, Wagenast, S. Megari, Leon Kalmus, Glanzmann, upravni svetnik Popper, uprav. svetnik Pulizzer, namestnik generalnega ravnatelja Schütz, ravnatelj Louis Granichstatten, generalni tajnik Oskar Cosulich, ravnatelj Wagner, predsednik zveze brodolastnikov svobodne plovbe Ernst Camus, brodolastnik Gerolimich, ravnatelj Agrumarije Nadel, itd.

Namestnik dr. bar. Fries-Skene je poudarjal težave nalog, ki jih bo moral Trst rešiti ob koncu vojne in po koncu vojne. Ore za pripravo zopetne vzpostavitve normalnih političnih in gospodarskih razmer, zopetne oživitve trgovine, industrije, in pomorske plovbe ter za to potrebni ukrepi in prehoda vojnega prometa v mirovni promet. Polaga največjo važnost na sodelovanje trgovinske zbornice in interesentov ter jih pozivlje, da naj svoje toževne predloge predložijo pravočasno. Kajti samo razumno sodelovanje vseh interesentov more zagotoviti uspešno rešitev teh za Trst velevažnih vprašanj. Za to pa je potrebno, da ukrene že sedaj vsak posamezni interes svoje priprave, da bo

tem mora biti samo zame. Niti misli niti pogledov ne sme imeti za druge. Moje Mora biti vse . . . nerazdeljeno, potem bo tudi moja kraljica!

Kneginja Ardaheva se je naslonila na naslanjač in ga pogledala. Nosil je svojo modro uniformo s škrlatasto rdečimi hlačami, in celo ona, stara žena in nežna prijateljica, kakor mu je bila, ni mogla, da ne bi si predstavljala, kakšno neizrečno srečno bi morala biti tista ženska, ki bi ga imela za ljubimca! Ta divja, ponosna glava sklonjena v oboževanju, in njegovo nežno dragovanje! Tamara bi bila neizrečno nesposobna, ako bi se obotavljala.

Po njegovih besedah se je zdela, da je mir med njima zelo dvomljiv. Zato se ji je zdela potrebno, da je vpletla majhen opomin.

(Dalle)

PODLISTEK.

Njegov čas.

Roman. Iz angleškega.

— Kako smešno! — je vzkliknila Tamara smeje; — zanj vendar ni nobene razlike, če odpotujem ali pa ne! Mkdva niti ne eksistira druga za druga, — je rekla in se precej razburjeno popahljala.

Okoli Valonovih ustnic je zaigral fin smešek in dejal je:

— Tega bi ne trdil s tako gotovostjo. Lahko vam rečem, da morete biti vesela, če odpotujete od tod, ne da bi bila vzrok dvoboja.

— Dvojoj? — je ponovila Tamara prestrašeno. — Kako grozno in nespametno! In zakaj vendar? Mislija sem, da se v civiliziranih deželah ljudje ne dvobojujejo

priljubljen vsak posameznik, ko se prične tekma ob početku mirovnega poslovanja. Pri tem je poudarjal namestnik ob najzvišnejšem pritrditvenju vseh navzočih, da vedno stremi za ciljem, da se delovanje uprave, namreč kolikor se tiče gospodarskega življenja, osvobodijo vsakega formalizma in se postavi na trgovski podlagi, da bi tako v vsaki smeri odgovarjala gotovo velikim potrebam in zahtevam moderne trgovinskega prometa. Namestnik je končno izrazil željo, da bi bilo po zaslugi hrabre straže naših čet ob Soči prav kmalu dano naši trgovini in prometu, da bi se zopet pričelo mirovno delo v pristanišču.

Član gospodke zbornice Escher je pojasnjeval posebni položaj državnega pristanišča in je poudarjal težave, ki ovirajo svobodni razvoj Trsta in bistveno zmanjšujejo njegovo zmožnost za tekmovalnost z drugimi pristanišči. Trst obkrožajo hribovje, dočim imajo konkurenčna pristanišča v zaledju ravnilo, po kateri se z lahkoto razvija promet. Zato je treba Trstu posebne podpore in pospeševanja s strani vlade. Državnemu pristanišču se mora pomagati z vsemi sredstvi, da zopet vzcvete. Državno pristanišče pomenja za državo moč in veličino.

Veletržec Kalms je opozarjal namestnika na omejitve obstoječih sirovinskih organizacij. Trgovini naj se čim prej moge zopet za svobodni razvoj njenih moči.

Generalni tajnik pl. Frigyesy je poudarjal, kako malo se upošteva trgovski stan v notranji državi in je v zvezi s tem izjavil, da naj bi se primerno razširilo trgovsko šolstvo v Trstu.

Generalni ravnatelj dvor. svetnik Frankfurter je poudarjal potrebo uspešnega podpiranja ladjedelstva.

Baron Albori je poudarjal vprašanje reforme podeljevanja štipendij za trgovinske šole.

Zbornični svetnik Moscheni je opozarjal namestnika na važno vprašanje mobilizacije pristaniškega prometa in obnovitve zakona o mornariških podporah.

Član gospodke zbornice Escher je ob koncu razprave izražal domovinska čustva državnega pristanišča, ki more samo s tesno pripadnostjo k državi doseči položaj in moč, ki mu gresta.

Baron Albori je nato v imenu vseh navzočih izrekel namestniku najtoplejšo zahvalo za njegovo dejansko podporo pristaniškemu mestu.

Razne politične vesti.

O ustanovitvi »Česke Zveze« in »Narodnega odseka« pišejo brnske »Lidove Noviny«: Načelnik agrarne stranke Antonin Svehla je poročal o pripravah za ustanovitev enotnega češkega državnozborskega kluba. V imenu socialnih demokratov je izjavil dr. Smeral, da poslanci njegove stranke pristopajo brez pridržka in brez pogojno. Mnogi dr. Kordač je podal izjavo, da se češka združena katoliška stranka priključuje enotnemu klubu. Enako izjavo je podal msgr. Šramek v imenu moravske českoslovske krščanske socialne stranke. Posl. Mastalka je kot zastopnik Mladotvorcev zahteval, da bi se pogajanja odgodila za nekaj dni, a je izjavil, da v stvari sami pritrja sestavi enotnega kluba. Pritrditveni izjavi sta podala nato še dr. Hübschmann v imenu narodnih socialcev in dr. Strasky v imenu moravske ljudske napredne stranke. Narodni odbor stopi na mesto dosedanjega češkega narodnega sveta. Strankam, ki so zastopane po enem členu v predsedništvu, se je priznala pravica imenovanja po enega namestnika. Sestava pravil se je poverila tročlanskemu odseku. Parlamentarna komisija Češke Zveze se šele izvoli; stranke odpošljejo za vsakeh pet klubovih članov po enega zastopnika v parlamentarno komisijo. Od prejšnjih poizkusov za združenje vseh čeških strank se razlikuje nova Češka zveza v tem, da so poslanci neposredno, brez posredovanja svojega strankinega kluba člani Zveze. Strankini klubi pa ostanejo in ni dvoma, da se bodo za vsako pomembno odločitev prej vršila posvetovanja, v posameznih klubih in med klubi, preden pride stvar v Zvezo.

»Rovnost«, glasilo avtonomističnih socialnih demokratov označuje združenje čeških strank za zgodovinski dogodek.

Dogodki zadnjih časov, posebno pa bojazen glede prihodnosti, so združili vse češke politične stranke v eno samo obrambno falango. List ugotavlja, da je bil ta korak v vsem češkem narodu pozdravljen z veliko radostjo in da je povsod izrazil enako globoko zadoščenje.

Uvedenje obveznosti splošne civilne službe v Nemčiji. Kakor že javljeno, se predloži nemškemu rajstagu predloga za uvedbo obveznosti civilne službe. Po dosedanjih uradnih objavah si ni možno napraviti še popolne slike o kakovosti tega zakona. Toliko pa je gotovo, da je načrt za uvedbo civilne službe v času vojne izšel iz izpoznanosti potrebe, da se poveča produkcija vojne industrije.

»Norddeutsche Allgemeine Zeitung«, ki je navadno tolačiča namer odločujočih krogov potrja to, ko piše: »Nepori naših sovražnikov, da bi z uporabo vseh sredstev svoje vojne industrije prodrli jez naših hrabrih čet, nam nalaga dolžnost, da se z enakimi sredstvi upremo temu napadu. Iz tega izhaja potreba razširjenja naše vojne industrije, v kar pa treba pritegniti novih delavcev. Da pa dobimo te pomožne sile, se pripravljamo uvedba neke obveznosti v delo. Ne nameruje se pa raztegniti to dolžnost, ali sploh kako silo v tej smeri tudi na ženske.«

Obveznost civilne službe bo torej služila militarnemu namenu, to je, »izdelovanju municije v vseh njega stadijih«. Na podlagi tega zakona se z ene strani za fronto sposobni delavci deloma, nadomestijo z drugimi, ki so nesposobni za fronto,

a z druge se poveča število delavnih moči pri izdelovanju municije. Listi menijo, da bo ta predloga sprejeta v parlamentu brez posebnih težav. Samo menijo nekateri, da bi se ta namen mogel doseči poton dobrovoljnega proglašanja. Tega mnenja so posebno socialdemokratska glasila. — Tudi zahtevajo listi gotove kaviere proti eventualnim zlorabam novega zakona. Slednjič izražajo še pomislek proti temu, da bi se široki krogi prebivalstva silihi k delu pri industrijah, ki so — čeprav služijo, direktno ali indirektno — vojski, vendar le privatni obrati s privatnimi interesi, ne da bi jim obenem omeili možnosti dobičkov. V zvezi s tem se tudi sproža vprašanje, ali ne bi kazalo, da se vsa oboroževalna industrija podpravi, ali pa naj bi se vsaj dobički omejili na 10 od sto. — V avstrijski javnosti je že — čemur se ni čuditi ob danih razmerah — oglašajo ugotovila, ali ne bo tudi naša država sledila izgledu Nemčije? Nu, doslej ni od poklicanih strani še padla nikakoli izjava, ki bi nas pripravljala na tako eventualnost in zato tudi ni primerno, da bi se že sedaj razbijali glave s tem. Če bi pa prišlo tudi takovo obremenjenje, je sprejme prebivalstvo s tisto poštrevovalnostjo, s katero nosi vsa druga vojna bremena, ker razume veličino trenutka in odločitev, ki jih prinaša.

Aprovizacijske stvari.

GOVEJE MESO.

Jutri, 23. t. m., se bo prodajalo goveje meso, in sicer proti izkaznici za živila, ki se preščišne na notranjem delu pod št. 38. Prodaja se prične ob 6 jutraj. Na vsak odmerik izkaznice za živila se bo moglo dobiti 1/4 kg mesa, ali vsega skupaj nikakor ne več kot 1 kg.

Cene:
Prednji deli s priklado K 4'80 kg.
Zadnji deli s priklado K 6'40 kg.
Dobivalo se bo to meso v naslednjih mesnicah:

Bolle, Salita di Grotta 13; Callin, Borevičeva ul. 8; Paronitto, trg. Caserma 6; Quintavalle, ul. delle Poste 3; Polacco, ul. S. Giacomo 4 (Riborgo); Levi, ul. Beccherie 6; Benedettich, ul. S. Sebastiano 6; Borgnolo, ul. Lazzaretto vecchio 52; Votovat, ul. Giustinelli 5; Stabile, ul. S. Michele 5; Loy, ul. D. Bramante 13; Fabbro, ul. Maria Teresa 43; Rossi, ul. Farneto 3; Lenarduzzi, Amalia 23; Polli, ul. Acquedotto 13; Pontoni, ul. Fontana 22; Votovat, ul. Giulia 17; Kastellitz, ul. Giulia 67; Benedettich, ul. Riccardi 28; Jenko, ul. Rigutti 5; Saulich, ul. Chiadino 668; Malusa, ul. G. Parini 15; Kossich, ul. Ugo Foscolo 2; Polli, ul. Istituto 38; Illicher, ul. Barriera 8; Rizzian, ul. dell' Istria 582; Coomiss, Campo S. Giacomo 19; Delavarska kons. zadruga ul. S. Marco 22; Gatzig, Skedenj 50; Godina, Skedenj 138; Sinigaglia, Barkovlje 41.

Domače vesti.

Promocija. V ponedeljek, 20. t. m., je bil na češki univerzi v Pragi promoviran za doktorja prava g. Josip Kernev, avskultant pri c. kr. okrajni sodniji v Trstu.

Pisemski promet z inozemstvom. Kakor je bilo že svoj čas objavljeno v časopisu, je treba odpošiljateljem v pisemskem prometu z inozemstvom upoštevati naslednja načela: Vsebinska pisma naj ne presegajo dveh strani pole, ki ima četrtno obliko. Nasvetuje se, da se pišejo sporočila na bel ali vsaj na svetel papir in z razločno pisavo. Razločnost trpi zelo, če stoji vrste v preozki razdalji ali če se pišejo posamezne vrste počez. Pisma naj ne vsebujejo nobenih prilog s pisemnimi sporočili. Priporoča se, da se uporabljajo pisemski ovitki iz navadnega papirja ali snovi; pisemski ovitki, ki so podloženi s svilenim papirjem ali z drugo snovjo, se naj sploh ne rabijo. Pri poslovnih papirjih lahko obsega vsebina tudi več kot dve strani pole in se smejo prilagati računi, cenovni sezname in enake priloge kupčijske vsebine. Na to se iznova opozarja občinstvo s pripombo, da se pisma, ki ne odgovarjajo gornjim navodilom, nadalje pisma, ki so slabo čitljivo pisana, lahko precej zakasne.

Zaplenjeno imetje. Deželno sodišče v Trstu je izrekel zaplenitev imetja za naslednje osebe: Marija Zanutti, rojena l. 1882., učiteljica v Ronkah, pristojna v Muscoli; Virginija vd. Viezzoli iz Cervinjana; Attilio Pinzani, rojen l. 1878. v Gallerianu v Italiji in tjakaj pristojen, veleposestnik in lastnik opekarne v Crau.

glio (S. Vito al Torre). Proti vsem trem obstoji upravičen sum, da so zakrivilili zločin veleizdaje v smislu § 58 c. k. z. — Zaplenjeno imetje je izrekel isto sodišče tudi za Evgena Ljubliča, rojenega l. 1889. v Trstu in v Trst pristojnega; uradnika Unionbanke, ker obstoji proti njemu upravičen sum, da je zakrivil zločin ubega k sovražniku v smislu § 183. voj. k. z.

Tržaška kmetijska družba vabi gg. odbornike na odborovo sejo, ki bo v soboto, dne 25. t. m., ob 3 popoldne v društvenem uradu.

Posnemanja vredno. Marijina družba pri Sv. Ivanu pri Trstu je priredila veselico v korist goriških beguncem. Čisti donesek 56 K 22 v. in še dar N. N. 3 K 78 v. se je poslal »posredovalnici za goriške begunce v Ljubljani«. Kruta usoda preganja naše nesrečne rojake, neopisno je trpljenje begunskega življenja; pa, dokler imajo tako velikodušne zaščitnike, se jim ni treba bati pogina v tujini. Ne najdemo besedi, da bi se častiti družbi za to samarijansko delo na dovolj dostojen način zahvalili. Kličemo v zahvalo le s skromnimi besedami: Bog plači! — Posredovalnica za goriške begunce v Ljubljani.

Mestna zastavljavnica. Jutri, 23. t. m. od 9 in pol pop. do 1 pop. se bodo prodajale na dražbi dragocenosti serije 136., zastavljene meseca decembra 1914. na bele listke, in sicer od št. 163.701. do št. 164.700., od 3 in pol pop. do 7 zvečer pa nedragoceni predmeti serije 138., zastavljeni meseca decembra 1915. na rdeče listke, in sicer od št. 47.301. do št. 48.500.

DAROVIL.

Darovi, došli c. kr. nam. predsedništvu. I. Primorsko vojaško veteransko društvo je povodom predstoječega vladarskega jubileja Njegovega Veličanstva doposlalo sledeče darove: K 20 za vojske na jugozapadni fronti, K 20 za vdovski in sirotinski sklad in K 20 za okrepevalnice.

Darovi došli cesarskemu komisarju. — Ivan Costo K 50 za oslepele bojovnike, C. C. Slavos K 30 zakladu za vdove in sirote v vojni padlih, Jos. Gärtner K 50 istemu zakladu, K 50 organizaciji oskrbnic voj. sirot, K 50 beguncem s Primorskega, K 50 ubogim rodbinam (že razdeljeno), Peter Dodmasei in soproga K 100 za begunce z juga, K 100 za Rdeči križ in K 30 avstrijski družbi za boj proti jetiki; B. Mimbelli K 500 mornariškemu zakladu (dalmatinski odsek) in K 500 zakladu za vdove in sirote v vojni padlih; dr. Jean Zibell K 100 za vdove in sirote padlih Tržačanov; Armand Lantscher K 20 za naše vojske na laški fronti; tvrdka S. D. Modiano K 244'20 za abrozposelne; Avg. C. Gallo in soproga K 50 za organizacijo oskrbnic voj. sirot.

To in ono.

Zaradi občejanja z vojnimi ujetniki. Münchener Neueste Nachrichten poročajo: Krmilarjeva žena Ema Maal v Regensburgu, ki ima svojega moža na fronti, je imela ljubavno razmerje z nekim francoskim vojnim ujetnikom. V ljubavnih pismih, ki jih je pisala Francozu, se je zaničljivo izražala o svojih lastnih rojakih. Sodišče jo je obsodilo v devetmesečno ječo. — Zaradi enakega pregreška se je morala zagovarjati ruska delavka Selma Brandschau (židinka), ki je imela ljubavno razmerje z nekim, v sladkorni tovarni zaposlenim francoskim vojnim ujetnikom in je odpravila posledice tega ljubimkovanja. Obsojena je bila v enoletno ječo. Kurilčeva žena Marija Haunzl, ki je posredovala med njima, je bila obsojena v 14dnevni zapor.

Cene krompirja na Bavarskem. Od 16. novembra t. l. dalje veljajo na Bavarskem naslednje najvišje cene za krompir: pri pridelovalcu kupljen stot (100 kg) ne sme stati več kot 4 marke (K 4'80) brez vreče, v prodaji pri veletržcu ali malem trgovcu ne več kot 5'60 marke in sicer s prevozom na kupčev dom vred (K 6'72); v prodaji na drobno: od 1 do 4 funtov po 7 penigov (8'4 vin.), od 5 do 8 funtov po 6'6 pf. (7'9 vin.), od 9 do 24 funtov po 6'5 pf. (7'8 vin.), od 25 do 49 funtov po 5'9 pf. (7 vin.) in od 50 do 99 funtov po 5'8 pf. (6'9 vin.).

Poln voz kovin ukraden. Iz Budimpešte se poroča: Budimpeštanska policija še ni zalotila tatov, ki so o belem dnevu okradli budimpeštansko komercialno banko, pa se mora že baviti z novo silno predprzmo izvedeno tatvino. Budimpeštanskemu spediteru Ferdinandu Kare-

nyju so tatovi v Banekovi ulici, eni najzvišnejših ulic Elizabetnega mesta, ko so njegovi ljudje odšli v hišo, da bi naložili še nadaljno blago, odpeljali velik voz z več zaboji, v katerih se je nahajal večina baker, železo in druge kovine, vredne okoli 100.000 kron. Voznik in sluga, ki je spremljal voz, nista našla, ko sta prišla iz hiše, niti sledu o vozu in konjih. Čez nekaj časa so sicer v neki oddaljeni ulici našli štiri zaboje, toda voza z ostalinami zaboji v vrednosti 60.000 K pa do poznega večera niso mogli izslediti.

»Enotna klobasa« v Berolinu. Magistrat mesta Berolina je izročil 19 tovarnam klobas izdelovanje »enotnih klobas«. Tovarne so v sredo začele oddajati te klobase posameznim mesarjem. Razdeljevanje obnavljajo magistratni uradniki. Vsaki tovarni je dodeljen magistratni uradnik kot komisar, ki nadzira izdelavanje klobas, se mora odreči mesu. Mesarji poizdobi vsaka izmed 19 skupin mesarjev kakih 35 do 45 stotov klobas, tako da bo občinstvu na razpolago vsega skupaj 600 do 800 stotov »enotnih klobas«. Povpraševanje po novih klobasah je bilo v vseh delih mesta zelo veliko. Od zadnjih jutranjih ur dalje se je občinstvo že gnetlo pred mesnicami, da bi dobilo čimprej in čim več klobas. Zelo napetemu pričakanju pa je sledilo veliko razočaranje, kajti zadovoljiti je bilo mogoče le majhen del občinstva. Dobavljena množina niti od daleč ni zadostovala za preskrbo vsega berlinskega prebivalstva. Klobase se prodajajo le na mesne izkaznice in sicer se dobi dvojna količina mesnega odmerka. Kdor torej porabi svojo izkaznico za klobaso, se mora odreči mesu. Mesarji poizkušajo urediti prodajo tako, da bi vsakdo domače gospodarstvo dobilo nekaj klobas. Zato določijo, da vsaka stranka ne more dobiti več klobas kot pol funta (četrt kilograma).

PROSIMO SLOVENSKE, HRVATSKE IN ČESKE KNJIG ZA NAŠE RANJENE V BOJNE JUNAKE TER ZA ONE V OKOPIH. — POSLJEJO NAJ SE V - - NARODNI DOM V TRSTU - -

ČESKO - BUDJEVIŠKA RESTAVRACIJA (Bosakova uzorna češka gostilna v Trstu) se nahaja v ulici delle Poste št. 14, vhod v ulici Giorgio Galatti, zraven glavne pošte, Slovenska postrežba in slovenski jedilni listi.

MALI OGLASI.

so računano po 4 stot. besedo. Glasilo tiskane besede so računano enkrat več. — Najmanjša pristojbina znaša 40 stotink.

Kupujem zaklja vsake vrste, cunje in bombaž. F. Babič Molin grande 21. 751

Na debelo samo za preprodajalce. Nogavice, sukanec, pipe, milo, gumijeva podpetnice, razni gambi, denarnice, mazilo za čevlje, električne svetiljke, baterije, pisemski papir kopirni svinčniki, zaponke, prestani rdečega križa, krema za brado, žlice, razna ružila, robci, mrazice za brke, pletenine, srajce, spodnje hlače, ogledala, ustnike, razne glavnike, zaponke »Patent Knopfe« in drugo prodaja JAKOB LEVI ulica S. Nicolò št. 19. 26

Kupujem volno, bombaž, cunje in kovine po visoki ceni. Finzi. Via Settefontane št. 260, Montebello. 744

Perzljanske preproge, tudi stare kupujem ter plačam po dobri ceni. Pismeno ponudbe na Cavazzani, Via Valdirivo 21. I. n. 748

Podružnica Ljubljanske kreditne banke v Trstu sprejem

prijave za V. avstrijsko vojno posojilo in sicer na

40 letno 5 1/2 % državno posojilo po 92— netto,

5 1/2 letno 5 1/2 % državne zakladnice po 95 netto.

Vsa tozadevna pojasnila daje pismeno ali ustmeno v svojih uradih v ulici nadvojvode Josipa št. 11 od 9-12 predp. in od 3-5 pop.

registrvana zadruga z omejenim poročtvom TRST - Piazza della Caserma št. 2, I. nad. - TRST (v lastni hiši) vhod po glavnih stopnicah.

Postno-hranilišni račun 16.094. TELEFON št. 682

ima varnostno celico (safe deposit) za shranbo vrednostnih listin, dokumentov in raznih dragih vrednot, popolnoma varno proti ulomu in požaru, urejajo se najpogostejši načini ter je oddaja strankam v njem po najnižjih cenah.

STANJE VLOG NAD 10 MILIJONOV KRON.

Uradne ure: od 9 do 12 pop. in od 3 do 5 pop. Izplačajo vsaki delavcu ob uradnih urah

Poštna pomočnica ali razpošiljalnica, ki nemško in slovensko (mogoče tudi hrvaško), se išče za takojšen nastop službe pri večjem obrtnem podjetju v Stubci (Hrvaško) i. s. se odda službo trajno ali na željo eventualno samo 1/2 leta. Po nudi v obeh jezikih je nasloviti na E. V. Feller v Zagrebu, Jurjevska ul. 81 A (Hrvaško). 510

Glavno zastopstvo

Splošnega ljudskega zavarovalnega društva „UNIVERSALE“

v Trstu ulica del Formi št. 9, II. nad. katero vedno postuje

naznanja slav. občinstvu in vsem svojim članom naj se takoj prijavijo v uradu in svrhu nadziranja plačevalnih premij in naj prinesejo seboj tozadevno plačilno knjžico — Urad je odprt vsaki dan od 8 do 12.

Vstopnina K 1—

GAMBRINUS
vsaki večer ob 9 1/2
velika varietetna predstava.
Vstopnina K 1—

Novi dohodi za sezono.

Kostimi, plašči, suknje, krila, bluže obleke itd. Zaloga ženskih oblek. Marco Conforti, Trst, V. Campanile 21

Hotel in restavracija METROPOLE

Trst, ulica S. Nicolò 22.

Kuhinja prve vrste. Vina izbrana. Elegantne sobe. — Največja čistost. — Cene zmjerne.

Kabaret-Varietè MAXIM

Trst - Via Stadion 10 - Trst

Odprt od 8 1/2 zvečer naprej

Cena: I. vrste K 2. II. vrste K 1.

Pfaff

Stroj za šivanje in vezanje, pravi nemški vzorci.

Seidel & Neumann in „Singer“ Rast & Gasser

Bogata zaloga vseh potrebščin.

Mehanična delavnica za vsako popraviljanje.

— Trdka ustanovljena leta 1878. —

FRANCESCO BEDNAR

Trst, ulica Campanile št. 19.

„Tržaška posojilnica in hranilnica“

registrvana zadruga z omejenim poročtvom TRST - Piazza della Caserma št. 2, I. nad. - TRST (v lastni hiši) vhod po glavnih stopnicah.

Postno-hranilišni račun 16.094. TELEFON št. 682

ima varnostno celico (safe deposit) za shranbo vrednostnih listin, dokumentov in raznih dragih vrednot, popolnoma varno proti ulomu in požaru, urejajo se najpogostejši načini ter je oddaja strankam v njem po najnižjih cenah.

STANJE VLOG NAD 10 MILIJONOV KRON.

Uradne ure: od 9 do 12 pop. in od 3 do 5 pop. Izplačajo vsaki delavcu ob uradnih urah

SIROLIN "Roche"

Prsne bolezni, oslovski kašelj, naduha, influenca a Kdo naj jemlje Sirolin?

1. Vsak, ki trpi na trajnem kašlju. Lažje je obvarovati se bolezninega poždravit.
2. Oseba s kroničnim kašljem bronhijev, ki s Sirolinom ozdrave.
3. Vadušljivi, katerim Sirolin znatno olahča naduha.
4. Skrofuzni otroci, pri katerih učinkuje Sirolin z ugodnim vspehom na splošni počutek.

„Tržaška posojilnica in hranilnica“

POSJILJA DAJE za vknjižbo 5 1/2 % na menice po 6 % na zastave in amortizacijo za daljšo dobo po dogovoru. ESKOMPTUJE TRGOVSKE MENICE.

HRANILNE VLOGE sprejema od vsakega, če tudi ni ud in jih obrotnuje po 4 %.

Večje stalne vloge in vloge na tek. račun po dogovoru. Realni davek plačuje zavod sam. — Vloga se lahko po eno krono. — ODDAJA DOMAGE NABIRALNIKE HRANILNE PUSICE.